

پیش لفظ

آج بروز جمعہ 16 مگھ 2063 بکرمی بمطابق یکم دسمبر 2006 کو میں خاور کھوکھر اس پنجابی نظم چنبے دی بوٹی کو پی ڈی ایف فائل کے طور پر انٹر نیٹ پر اپ لوڈ کر رہا ہوں۔ یہ نظم پنجابی کے مشہور شاعر بابو سلطان کا کلام ہے۔ اس نظم میں اللہ اور غیر اللہ کو اس طرح خلط ملط کر دیا گیا ہے کہ خالص توحید کے فلسفے کو سمجھنے والے اصحاب کی طبیعت کو یہ نظم مکدر کر دیتی ہے۔ یہ نظم ایک شاعر کی صرف شاعری ہے اس کو کسی بھی قسم کا مذہبی کام سمجھنے کا میں خود گنہگار نہیں ہوں۔ اور قاریین سے بھی التماس ہے کہ اس نظم کو پڑھتے ہوئے اس بات کو مد نظر رکھیں کہ یہ کلام، قرآن حکیم کے فلسفہ توحید سے بالکل بھی میل نہیں کھاتا جذباتی صاحبان سے معذرت کے ساتھ کہ اس کلام کا دین اسلام کے ساتھ کوئی تعلق نہیں ہے۔

چنبے دی بوٹی

الف اللہ چنبے دی بوٹی مرشد من وچ لائی ہو

نفی اثبات دا پانی ملیا ہر رگے ہر جائی ہو

اندر بوٹی مشک مچایا جان پھلن تے آئی ہو

جیوے مرشد کامل بابو چنبے ایہ بوٹی لائی ہو

اندر ہوتے باہر ہوت ہوکھ لبھیندا ہو

ہو دا داغ محبت والا دم دم نال سڑیندا ہو

جتھے ہو کرے روشنائی اوتھوں چھوڑ اندھیرا ویندا ہو

دوہیں جہانی غلام اوس باہو جیڑا ہو نوں صحیح کریندا ہو

ادھی لعنت دنیا تائیں تے ساری دینا داراں ہو

جنہاں راہ صاحب دے خرچ نہ کیتی لین غضب دیاں ماراں ہو

پیواں کولوں پتر کھاوے پٹھ دینا مکاراں ہو

جنہاں ترک دنیا تھیں کیتی باہو لیسن باغ بہاراں ہو

ایہ دنیا زن حیض پلیدی کتے مل مل دھوندے ہو

دنیا کارن عالم فاضل گوشے بہ بہ روندے ہو

دنیا کارن لوک وچارے اک پل سکھ ناں سوندے ہو

جنہاں چھڈی دنیا باہو او کندھی چڑھ کھلوندے ہو

ب بسم اللہ اسم اللہ دا ایہہ وی گہنا بہاراں ہو

نال شفاعت سرور علم چھٹسی عالم سارا ہو

حدوں بے حد درود نبی نوں جس دا ایڈ پسارا ہو

میں قربان اونہاں توں باہو جنہاں ملیا نبی سہارا ہو

باجہ حضوری نہیں منظوری پاویں پڑھن بانگ صلواتاں ہو

روزے نفل نماز گزارن پاویں جاگن ساریاں راتاں ہو

باہجوں تکب حضور نہ ہوئے پاویں کڈہن سیے زکواتاں ہو

جے کے دین علم وچ ہوندا تاں سر نیزے کیوں چڑھدے ہو

آٹھارہ ہزار جو علم آہا اوہ آگے حسین دے مردے ہو

جئے کجھ ملاحظہ سرور کردے تاں خیمے تنبو کیوں سڑدے ہو

جے کر من دے بیعت رسولی تاں پانی بند کیوں کردے ہو

پر صادق دین تنہاں دے بابو جو سر قربانی کردے ہو

نہ رب عرش مصلہ ملیا نہ رب خانے کعبے ہو

نہ رب علم کتابی ملدا نہ وچ محرابے ہو

گنگا تیرتھیں مول نہ ملیا مارے پینڈے بے حسابے ہو

جد مرشد پھڑیا بابو چھٹے سب عذابے ہو

ونجن سر پر فرض مینوں ہو پا قول بلھے دا کرکے ہو

لوک جانے متفکر ہویاں وچ وحدت دے وڑکے ہو

شوہ دیاں ماراں شوہ ونج یساں عشق تلھے سر دھر کے ہو

جیوندیاں شوہ کسے نہ پایا باہو جنہاں لبھا تیں مر گے ہو

ہسن دے کے روون لیونی تینوں دتا کس دلاسا ہو

عمر بندے دی اینویں وہانی جیویں پانی وچ پتاسا ہو

سوڑی سامی گھیسن پلٹ نہ سکین پاسہ ہو

سیھوں صاحب لیکھا منگسی باہو رتی گھٹ نہ ماسا ہو

ہور دوا نہ دل دی کاری کلمہ دل دی کاری ہو

کلمہ دورز نگار کریندا کلمے میل اتاری ہو

کلمہ بیرے لال جواہر کلمہ ہٹ پساری ہو

ایتھے اوتھے دوہیں جہانیں باہو کلمہ دولت ساری ہو

کامل مرشد ایسا ہووے جیہڑا دھوبی وانگوں چھٹے ہو

نال نگاہ دے پاک کریندا وچ سچی صابون نہ گھتے ہو

میلا تھائیں کریندا چٹا وچ زرہ میل نہ رکھے ہو

ایسا مرشد ہووے باہو جیہڑا لوں لوں دے وچ وسے ہو

لیکھن سیکھوں تے لکھ نہ جاناں کیوں کاغذ کیتا ضائع ہو

خط قلم نون مار نہ جانیں کاتب نام دھرایا ہو

کھوٹی سب صلاح تیری ہوسی جان کاتب دے ہتہ آیا ہو

صحیح تنہاندی باہو جنہاں الف تے میم پکایا ہو

میں کوچہی میرا دلبر سوہنا مین کیوں کہ اس نون بھاواں ہو

وہڑے ساڈے وڑدا ناہیں پئی لکھ وسیلے پاواں ہو

نہ میں سوہنی نہ دولت پلے میں کی کریار مناواں ہو

ایہ دکھ ہمیشہ رہسی باہو کتے روندی ناں مر جاواں ہو

نال کوسنگی منگ نہ کرئیے کل نون لاج نہ لائیے ہو

کوڑے تمے ترپوز نہ ہوندے پاویں مکے تک لے جائیے ہو

کانواں دے بچے ہنس نہ تھیندے پاویں موتی چوگ چگائیے ہو

کوڑے کھو نہ مٹھے ہوندے پاویں سو مناں کھنڈ پائیے ہو

زاہد زہد کریندے تھکے روزے نفل نمازاں ہو

عاشق غرق ہوئے وچ وحدت نال محبت رازاں ہو

جیہڑی مکھی قید شہد وچ ہوئیکی اڈسی نال شہبازاں ہو

جنہاں مجلس نال نبی دے بابو او صاحب راز نیازاں ہو

سن فریاد پیراں دا پیرا میں آکھ سناواں کینوں ہو

تیرے جہیا مینوں ہور نہ کوئی میں جہیاں لکھ تینوں ہو

پھول نہ کاغذ بدیاں والے در توں دھک نہ مینوں ہو

میں وچ ایڈ گناہ نہ ہوندے بابو توں بخشیندا کینوں ہو

سو روزے سو نفل نمازاں سو سجدے کر کر تھکے ہو

سو واری مکے حج گزارن دل دی دوڑ نہ مکے ہو

چلے چلیے جنگل بھونا اس گل تھیں نہ پکے ہو

سب مطلب حاصل ہوئے بابو جد پیر نظر اک تکے ہو

شریعت دے دروازے اچے راہ فقیر دا موری ہو

علم فاضک لنگن نہ دیندے جو لنگدا سو چوری ہو

پٹ پٹ اٹاں وٹے مارن درد منداں دے کھوری ہو

راز ماہی دا جانن عاشق بابو کی جانن لوک اتھوری ہو

جو دم غافل سو دم کافر سانوں مرشد ایہ پڑھایا ہو

سنیاں سخن گئیاں کھل اکھیں اسان چت مولا ول لایا ہو

کیتی جان حوالے رب دے اسان ایسا عشق کمایا ہو

مرن تھیں آگے مردے باھو تان مطلب نوں پایا ہو

دل دریا خواجہ دریاں لہراں گھمن گھیر ہزاراں ہو

دیہن دلیلاں وچ فکر دے بے انت بے شماراں ہو

اک پردیسی دوجا نیوں لگا تريجا بے لبھی دیاں ہاراں ہو

ہسن کھیڈن سب بھلیا باھو جد عشق چونگھیاں دھاراں ہو

درد منداں دیاں آہیں کولوں پہاڑ پتھر دے جھڑدے ہو

درد منداں دیاں آہیں کولوں بھج باگ زمین وچ وڑدے ہو

درد منداں دیاں آہیں کولوں آسمانوں تارے جھڑدے ہو

درد منداں دیاں آہیں کولوں باہو عاشق مول نہ ڈردے ہو

راتیں راتی خواب نہ آوے دیہاں بہت حیرانی ہو

عارف دی گل عارف جانے کی جانے نسانی ہو

کر عبادت کجہ حاصل تھیوے اینویں ضائع گئی جوانی ہو

حق حضور تنہاں نوں باہو جنہاں ملیا جیلانی ہو

عاشق سوئی حقیقی جیہڑا قتل معشوق دے منے ہو

عشق نہ چھوڑے مکہ نہ موڑے پاویں سے تلواراں کھنے ہو

جت ول دیکھے راز ماہی دے لگے اوسے بنے ہو

سچا عشق حسین علی دا سر دیوے راز نہ بھنے ہو

عاشق دا دل موم برابر معشوقاں دل دے کالے ہو

طمع دے کے تر تر تھے جیوں بازار دے چالے ہو

باز بیچارا کیونکر اڈے بیریں پیوس دیوالے ہو

تے جیں دل عشق مزید نہ کیتا باہو گئے جہانوں خالے ہو

کوک دلا مت رب سنے درد منداں دیاں آپیں ہو

سینہ میرا دردیں بھریا اندر بھرکن بھاپیں ہو

تیلان باجہ نہ بلن مثالاں دردان باجہ آہیں ہو

آتش نال یرانہ لا کے باہو پھر او سڑن کے نابیں ہو

کیا ہویا بت دور گیا دل ہرگز دور نہ تھیوے ہو

سیاں کوہاں تے میرا مرشد وسدا مینوں وچ حضور وسیوے ہو

جیدے اندر عشق دی رتی اوہ بناں شرابوں کھیوے ہو

نام فقیر تنہاندا باہو قبر جنہانڈی جیوے ہو

پنجے محل پنجاں وچ چانن دیوا کت ول دھریے ہو

پنجے مہر پنجے پٹواری حاصل کت ول بھریے ہو

پنجے امام تے پنجے قبلے سجدہ کت ول کریے ہو

جے صاحب سر منگے باہو ہرگز ڈھل نہ کریے ہو

توں وی جاگ نہ جاگ فقیرا لوڑیں انت جگیا ہو

ایہ نقطہ جان کیتا پختہ تاں ظاہر آکھ سنایا ہو

میں تاں بھلی ویندی ساں باہو مینوں مرشد راہ دکھایا ہو

تن من یار میں شہر بنایا دل وچ خاص محلہ ہو

آن الف دل وسوں کیتی میری خوب ہوئی سلہ ہو

سب کجہ مینوں پیا سنیوے جو بولے ماسوای اللہ ہو

دردمنداں اے رمز پچھاتی باہو بے درداں سر کھلہ ہو

تدوں فقیر شتابی بن دا جد جان عشق وچ ہارے ہو

عاشق شیشہ تے نفس مربی جان جاناں توں وارے ہو

خود نفس چھڈ ہستی جھیڑے لہ سروں سب بہارے ہو

باہو باہجہ مویاں نہیں حاصل تھیندا پاوین لکھان سانگ اتارے ہو

ثابت عشق تنہاں نے لبھا جنہاں ترئی چوڑ چا کیتی ہو

نہ او صوفی نہ او بھنگی نہ سجدہ کرن مسیتی ہو

خالص نیل پرانے اتے نہیں چڑھدا رنگ مجھیٹی ہو

قاضی آن شرح ول باہو کدین عشق نماز نہ نیتی ہو

جے چاہیں وحدت رب دی مل مرشد دیاں تلیاں ہو

مرشد لطفوں کرے نظارہ گل تھیون سب کلیاں ہو

انہاں کلیاں وچ اک لالہ ہوسی گل نازک سب پھلیاں ہو

دوہیں جہانیں مٹھے باہو جنہاں سنگ کیتا دو ولیاں ہو

جو پاکی بن پاک ماہی دے سو پاک جان پلیتی ہو

اک بت خانے دا وصل ہوئے اک خالی رہے مسیتی ہو

عشق دی بازی تنہاں لیتی جنہاں سر دیندیاں ڈھل نہ کیتی ہو

ہرگز دوست نہ ملیا اونہاں باہو جنہاں ترٹی چوڑ نہ کیتی ہو

جیوندے کی جانن سار مویاں دی سو جانے جو مویا ہو

قبراں وچ ان نہ پانی اوتھے خرچ لوڑیندا گھر دا ہو

اک وچھوڑا ماں پیو بھائیاں دوجا عذاب قبر دا ہو

ایمان سلامت تسدا باہو جیہڑا رب اگے سر دھردا ہو

پاٹا دامن ہویا پرانا کچرک سیوے درزی ہو

باجہ مربی کسے نہ لبھی گجھی مرض اندر دی ہو

حال دا محرم کوئی نہ ملیا جو ملیا سو غرضی ہو

اوسی راہ ول جائیے باہو جس تھیں خلقت ڈردی ہو

پڑھیا علم ودھی مغروری عقل بھی گیا تروہاں ہو

بھلا راہ ہدایت والا نفع نہ کیتا دوہاں ہو

سر دتیاں سر ہتھ جے آوے سودا ہار نہ توہاں ہو

وڑیں بازار محبت والے باہو کوئی رہبر لے کے سوہناں ہو

پیر ملیاں جے پیڑ نہ جاوے تاں اوس نوں پیر کی مناں ہو

مرشد ملیا ارشاد نہ من نوں اوہ مرشد کی کرنا ہو

جس ہدی کون ہدایت ناہیں اوہ ہادی کی پھرناں ہو

جے سر دتیاں حق حاصل ہووئے باہو موتوں مول نہ ڈرنا ہو

پڑہ پڑہ علم ہزار کتاباں عالم ہوئے سارے ہو

اک لفظ عشق نہ جانن بھلے پھرن وچارے ہو

اک نگاہ جے عاشق ویکھے لکھ ہزاراں تارے ہو

لکھ نگاہ جے علم ویکھے کسے نہ کندی چاھرے ہو

ایہ تن میرا چشمہ ہووئے میں مرشد ویکھ نہ رجاں ہو

لوں لوں دے مڈھ لکھ لکھ چشمہ اک کھولاں اک کجاں ہو

اتناں ڈٹھیاں صبر نہ آوے ہور کدے ول بجھاں ہو

مرشد اے دیدار باہو مینوں لکھ کروڑاں ججاں ہو

ایمان سلامت ہر کوئی منگے عشق سلامت کوئی ہو

منگن ایمان شرماون عشقوں دل نوں غیرت ہوئی ہو

جس منزل نوں عشق پہنچاوے ایمان نوں خبر نہ کوئی ہو

میرا عشق سلامت رکھیں باہو ایمانوں دیاں دھروئی ہو

اللہ پڑھیا پڑھ حافظ ہويا گیا ججاں پردہ ہو

پڑھ پڑھ علم فاضل ہويا ابھی طالب ہويا زر دا ہو

لکھ ہزار کتاباں پڑھیاں پر ظالم نفس نہ مردا ہو

باہجہ فقیراں کسے نہ ماریا باہو اب چور اندر دا ہو

عاشق ہوئیں تے عشق کمائیں دل رکھیں وانگ پہاڑاں ہو

لکھ لکھ بدیاں ہزار الہمے کر جائیں باغ بہاراں ہو

منصور جہے چک سولی دتے جیہڑے واقف اسراراں ہو

سجدیوں نہ سر چائے باہو توزے کافر کہن ہزاراں ہو

ایہ تن رب سچے دا حجرہ وج پا فقیرا جاتی ہو

نہ کر منت خواج خضر دی تیرے اندر آپ حیاتی ہو

شوق دا دیوا بال ہنیرے متاں لبھی وسط کھڑاتی ہو

مرن تھیں آگے مر رہے باہو جنہاں حق دی رمز پچھاتی ہو

ایہ تن رب سچے دا حجرہ دل کھڑیا باغ بہاراں ہو

وجے کوزے وجے مصلے وجے دیان سجدے ہزاراں ہو

وجے کعبہ وجے قبلہ وجے الا اللہ پکاراں ہو

کامل مرشد ملیا باہو اوہ آپے لیہ عسی ساراں ہو

اک دم سجن تے لکھ دم ویری اک دم دے مارے کردے ہو

اک دم پچھلے جنم گواہیا چور بنے گھر گھر دے ہو

لایاں دا اوہ قدر کی جانن جیہڑے محرم ناہیں سر دے ہو

سو کیں دھکے کھاوون باہو جیہڑے طالب سچے در دے ہو

اندر کلمہ کل کل کردا عشق سکھایا کلمان ہو

چودہ طبق کلمے دے اندر قران کتاباں علماں ہو

کایے کٹ کے قلم بناوان لکھ نہ سکن قلمناں ہو

باہو ایہ۔ کلمہ مینوں پیر پڑھایا ذرا نہ ہوندا کماں ہو

بن چلایا طرف زمین دے عرشوں فرش ٹکایا ہو

گھر تھیں ملیا دیس نکالا اساں لکھیا جھولی پایا ہو

رہونی دنیا نہ کر جھیڑا ساڈا اگے دل گھبرایا ہو

اسیں پردیسی ساڈا وطن دوراڈا باہو دم دم غم سوایا ہو

بغداد شہر دی کی اے نشانی اچیاں لیاں چیراں ہو

تن من میرا پرزے پرزے جیویں درزی دیاں لیراں ہو

اینہاں لیراں دی میں کفنی پا کے رلساں سنگ فقیراں ہو

بغداد شہر دے ٹکرے منگساں کرساں میراں میراں ہو

پڑھ پڑھ حافظ کرن تکبر ملاں کرن وڈیائی ہو

گیاں دے وچ پھرن نمانے لعل کتاباں چائی ہو

جتمے ویکھن چنگا چوکھا اوتھے پڑھن کلام سوئی ہو

دوہیں جہانی مٹھے باہو جنہاں کھادی ویج کمائی ہو

بے ادباں نہ سار ادب دی ادباں توں وانجے ہو

جیڑے تھان مٹی دے پانڈے کدے نہ ہوندے کانجے ہو

جو مدہ قدیم دے کھیڑے آپے کدو نہ ہوندے رانجھے ہو

جئیں دل حضور نہ منگیا باہو دوہیں جہانی وانجے ہو

جئے رب ناتیاں توتیاں ملدا تے ملدا ڈڈیاں مچھیاں ہو

جئے رب لمیاں واں ملدا تان ملدا پیڈاں سسیاں ہو

جئے رب راتیں جاگیاں ملدا تے ملدا کال کڑھیاں ہو

اینا گلان رب حاصل ناہیں باہو رب ملدا دلاں اچھیاں ہو

چڑھ چناں کرتوں روشنائی ذکر کریندے تارے ہو

گلیاں دے وچ پھرن نمانے لعلان دے ونجارے ہو

شالا مسافر کوئی نہ تھیوے تے ککھ جنہاں تیں بہارے ہو

تاڑی مار اڈا نہ باہو اساں آپے اڈن ہارے ہو

دال دلیلاں چھوڑ وجودوں او ہشیار فقیرا ہو

بن توکل پنجھی اوڈدے پلے خرچ نہ جزیرہ ہو

روز رووزی اڈا کھان ہمیشہ نہیں کردے نال زخیرہ ہو

مولا خرچ پہچاوے باہو جو پھتر دے وچ کیرا ہو

جد مرشد کاسہ دیترا تد دی بے پرواہی ہو

کی ہویا جے راتی جاگیوں جے مرشد جاگ نہ لائی ہو

راتیں جاگیں کریں عبادت بے نندیاں کریں پڑھائی ہو

کوڑھ تخت دنیا دا باہوسچی تے فقر پادشاہی ہو

پیر ملیاں جے پیڑ نہ جاوے اوس نوں پیر کی دھرنا ہو

مرشد ملیاں ارشاد نہ من نوں او مرشد کی کرنا ہو

تسبیح پھڑھی تے دل نہ پھڑیاکی لینا تسبیح پھڑکے ہو

علم پڑھیا تے عمل نہ کیتا کی لینا علم نوں پڑھ کے ہو

چلے کٹے تے کجھ نہ کٹھیا کی لینا چلیاں وڑھ کے ہو

جاگ بنان دودہ جمدے ناہیں پاوئیں لا ہوئے کڑھ کے ہو

سن فریاد پیرا دیا پیرا میری عرض سنیں کن دھر کے ہو

بیڑا اڑیا میرا وچ قبران دے جتھے مچھ نہ بیندے ڈر کے ہو

شاہ جیلانی محبوب سبحانی میری خبر لئیواوجھک کر کے ہو

پیر جنہاں دے میراں باہو اوہی کنڈے لگدے تر کے ہو

یار یگانہ ملسی تینوں جے سر دی بازی لائیں ہو

عشق اللہ وچ ہو مستانہ ہو سدا الایں ہو

نال تصور اسم اللہ دے دم نون قید لگاویں ہو

ذاتے نال جان ذاتی رلیا تد باہو نام سدائیں ہو

ختم شدہ

بیشک سب تعریفیں اللہ ہی کے لیے ہیں۔ اللہ زمینوں اور آسمانوں کا مالک ہے۔ اللہ کا کوئی شریک نہیں ہے۔ اللہ سب دیکھتا سب سنتا اور سب جانتا ہے۔ اللہ بڑا مہربان ہے۔ رہے نام اللہ دا۔ اللہ کو سوا کوئی معبود نہیں اور محمد اللہ کے رسول ہیں۔